

Lärloop5

Kritiskt tänkande, Källkritik, MIK

Lärloop för lärare

Syfte

Lärare/Pedagoger:

Denna lärloop är **främst avsedd för lärare** i FoU-programmet Digitalisering i skolan. Skolledare och förvaltning kommer att få ett separat mail i slutet av vecka 4.

I denna lärloop ska ni fokusera på kritiskt tänkande, källkritik och MIK (medie- och informationskunnighet) med era elever. Detta är ett viktigt inslag utifrån lärarens uppdrag att anlägga ett vetenskapligt förhållningssätt till sin praktik.

Genom att många skolor köper in digitala resurser som stöd för lärandet öppnas en rad nya möjligheter och utmaningar för både lärare och elever. Skolan har en central uppgift att stötta eleverna att sortera och förhålla sig kritiskt till den information som finns på Internet.

“Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och en snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.” (LGr11) Källkritik ska genomsyra undervisningen i alla stadier och ämnen.

Hösten 2015 publicerade Skolinspektionen en granskningsrapport som bland annat visade att elever behöver mer hjälp med att utveckla självständighet och kritisk värderingsförmåga och med att arbeta på ett vetenskapsliknande sätt under hela gymnasieutbildningen. [1](#)

Sådana förmågor och arbetssätt behöver förstås grundläggas tidigt och utvecklas successivt genom alla skolår.

Skolverket publicerade den 18 jan 2016 ett nytt kommentarmaterial för att stötta lärare att jobba med dessa frågor tillsammans med sina elever. Materialet fokuserar fem ämnen i åk 6 och exemplifierar hur man som lärare kan bedöma sina elevers källkritiska förmåga. Genom att ta del av dessa exempel kan man även som lärare för andra åldrar och i andra ämnen ta stöd i sitt eget arbete med sina elever. Det är detta kommentarmaterial som ligger till grund för denna lärloop.

Vad är MIK?

UNESCO (översatt till svenska av Nordicom), har arbetat fram begreppet MIK som nu används alltmer i Sverige inom kultur- och utbildningssammanhang. [2](#)

MIK kan till exempel innebära att förstå mediernas roll i samhället och hur de formar vår världsbild. Vi behöver helt enkelt bli mer kunniga och kritiska mediekonsumenter. I en allt mer digitaliserad värld blir MIK ett centralt kunskapsområde. Att kunna söka, kritiskt granska och värdera information samt att kunna använda medier för att själv kommunicera kommer att bli alltmer viktigt för att vara en del i ett demokratiskt samhälle.

1. <http://www.skolinspektionen.se/gymnasiearbetet>

2. http://www.nordicom.gu.se/sites/default/files/publikationer-hela-pdf/unesco_sv_20130218.pdf, sid 21

Innehåll

Lärare/Pedagoger:

Lärloop 5.0 handlar om källkritik, kritiskt tänkande och MIK (Medie- och informationskunnighet). Vi är medvetna om att många av er redan arbetar aktivt med källkritik men fördjupning och breddning behövs ständigt.

I den här lärloopen ska du få möjlighet att jobba med ett alldeles färskt kommentarmaterial från Skolverket som utgår ifrån fem ämnen. Detta är grunden som ska användas i lärloopen. Ni som inte arbetar med dessa ämnen ska arbeta med det material och de lektionsupplägg som finns tillgängliga i länklistan som vi bifogar i loopen alternativt samarbeta med kollegor som omfattas av de i kommentarmaterialet angivna ämnena biologi, historia, religionskunskap, svenska och svenska som andraspråk.

Läs den del av kommentarmaterialet som ligger närmast din egen undervisning. Genomför därefter ett planerat arbetsområde med dina elever där du tar stöd av kommentarmaterialet. (länk återfinns i Länklistan).

Om du önskar en **större utmaning** i lärloopen alternativt inte omfattas av de angivna ämnena, så har du möjlighet att välja att arbeta ämnesintegrerat med kollega/kollegor.

Du väljer själv nivå och ingång i materialet beroende på behov, ämnesfokus och tidigare erfarenheter och förutsättningar.

På denna sida finns länkar till mängder med lektionsupplägg i olika ämnen där du kan ta stöd inför din planering.

Skolverkets kommentarmaterial är både fokuserat på **hur** man lägger upp lektioner samt **hur man bedömer** elevernas hantering av källor och resonemang kring trovärdighet.

I planeringen och genomförandet **samarbeta** gärna med skolans bibliotekarie.

Använd därefter kommentarmaterialet som stöd för bedömning.

Redovisning av uppdraget i denna lärloop är uppdelat i två delar.

1. I bloggen vill vi att du delar med dig av dina reflektioner kring dessa frågeställningar:

- Vilka är elevernas största utmaningar när det gäller att arbeta utifrån ett källkritiskt förhållningssätt?
- Hur kan du arbeta för att komma åt elevernas svårigheter?
- Hur kan du/ni följa upp elevernas förståelse för källkritik?

Samla alla lärare som ingår i FoU-programmet och **diskutera** tillsammans.

Redovisa dina reflektioner på bloggen senast den 8 april.

2. I denna lärloop vill vi dessutom be dig att **sprida ditt arbete** med lärloopen i den egna verksamheten/skolan. Det kan ske i lärarlaget alt. APT eller annat lämpligt sammanhang.

Länkar till förslag på lektionsupplägg:

Från Statens medieråds hemsida:

Lektionsupplägg för år 7-9 och gymnasiet:

<http://statensmedierad.se/download/18.6cd9b89d14fef0c4f5ccc37/1443616847969/Jag-internet-hogstadietgymnasiet.pdf>

Lektionsupplägg för år 4-7:

<http://statensmedierad.se/download/18.6cd9b89d14fef0c4f5cc5d8/1443614331116/Jag-internet-mellanstadiet.pdf>

Länkar till hur man kan arbeta med källkritik i bl.a. år 1-3

<https://kollakallans.wikispaces.com/K%C3%A4llkritik+-+bloggin%C3%A4gg>

Från Skolverket:

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/kollakallan/kallkritik/tips>

Från Internetstiftelsen IIS:

<http://kurs.webbstjarnan.se/kurser/kallkritik/>

Från Mediekompass:

<http://www.mediekompass.se/lektionstips/>

Om MIK för lärare och bibliotekarier

<http://statensmedierad.se/larommedier/mikformigdigitalutbildning/ommikformiglarareskolbibliotekarie.576.html>

Litteratur/film lista!

Detta material **ska** du ta del av i denna loop:

Skolverkets kommentarmaterial

"Att bedöma resonemang om källornas och informationens användbarhet - Kommentarmaterial till kunskapskraven för årskurs 6 i biologi, historia, religionskunskap, svenska och svenska som andraspråk", Skolverket 2016.

<http://www.skolverket.se/publikationer?id=3575>

"Resonera om en källas trovärdighet", URs förklarande film om kunskapskraven

<https://www.youtube.com/watch?v=CrsdtGAobXQ>

7 min

"Tänka fritt, tänka rätt, En studie om värdeöverföring och kritiskt tänkande i gymnasieskolans undervisning", Doktorsavhandling Anna-Karin Wyndhamn, Göteborgs universitet 2013.

Läs sid **195-206, 11 sidor**

https://gupea.ub.gu.se/bitstream/2077/32676/1/gupea_2077_32676_1.pdf

"Elevs strategier för att bedöma en källas trovärdighet". Utvecklingsartikel om att arbeta med källkritik i åk 7, av Eva-Lena Jonsson & Anneli Nilsson, Skolporten 2014

http://www.skolporten.se/app/uploads/2014/05/Undervisning_larande_nr11_2014.pdf

18 sidor

Skolverkets checklista för hur man arbetar med källkritik i skolan

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/itiskolan/utveckla-undervisningen/checklistor-1.239868>

hemsida

Källkritik - en utmaning. Medierådet

<http://statensmedierad.se/larommedier/kallkritikvemvadvarfor/kallkritikenuzmaning.422.html>

hemsida

Detta material **kan** du ta del av i denna loop:

Maria Nordmark, UR, medlem av Klokrådet ger en introduktion till MIK och varför det är viktigt att arbeta med dessa frågor:

https://www.youtube.com/watch?v=_99Y3JH93oM

57 min

Powerpoint från ovanstående film:

<https://drive.google.com/file/d/0B2M6-E71gi-oakR6S2JPN3FZS2M/view>

Olle Wästberg om vikten av att kunna granska och källkritiskt bedöma information:

<http://www.svd.se/trollfabriker-forsoker-frata-sonder-demokratin> **artikel**

URs serie om källkritik i Lgr11. Är det sant?

<http://www.ur.se/Produkter/177414-Ar-det-sant-Kallkritik>

6 avsnitt a 15 min

Prova gärna dessa digitala resurser som kan fungera som stöd i lärandet:

<http://www.skolverket.se/skolutveckling/resurser-for-larande/kollakallan>

Länkar för inspiration:

Ett aktuellt exempel från Facebook:

Queen Of England!

<http://www.snopes.com/donald-trump-queen-england/artikel>

Digitala resurser som kan fungera som stöd i lärandet:

www.samesurf.com

I detta program kan man ta med eleverna på en gemensam surf.

<https://www.zaption.com/login>

I detta program kan du skapa interaktiva filmer där du kan lägga in frågor och kommentarer direkt i befintliga filmer.

Ex:

<https://www.zaption.com/lessons/55cede132e572506414dcc03>

Deadline för lärloop 5 är den 8 april!

Lycka till!